

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: נאמן הכהן לומר: בכור זה נתן לי ישראל במומו, כשהוא בעל מום.

מאי טעמא?

ומבארין: כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי. דכיון שסופו להגלות ירא מלשקר. וכמו כן כיון שיכול ישראל לבא ולומר לא נתתיו במומו, לא משקר.

אמר רבא: אף אנן נמי תנינא: נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא. מאי טעמא נאמן? לאו, משום דאמרינן כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי.

ודחינן: לעולם אימא לך דעבידי דמשקרי אפילו במקום דעבידא לאיגלווי. ומאי טעמא נאמן לומר הראתיו לחכם? כי התם הוא משום דקדשים בחוץ לא אכיל, דאף דחשידי על הטלת מום, אבל על אכילת קדשים בחוץ לא חשידי. ומתוך שירא מראהו לחכם.

אבל הכא, שאומר שבכור זה נתנו לי ישראל במומו, כיון דחשידי על הטלת מום, חשידי להטיל מום ולומר כך נתנו לי ישראל.

מתיב רב שיזבי ממשנה בדמאי: האומר לשליח שהוא "מי שאינו נאמן על המעשר", קח לי פירות ממני שהוא נאמן שאינו לוקח פירות מעם הארץ. או שאומר לו, קח לי ממני שהוא מעשר את הפירות שהוא לוקח מעם הארץ — אינו נאמן אותו השליח לומר שלקחו מנאמן על המעשרות, אלא חיישינן שמא לקחם מעם הארץ.

ואמאי אינו נאמן? נימא, כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי!?

ומתריצין: שאני התם, דאית ליה ב-17 לאישתמוטי, דאמר זה שקניתי אצלו, עלי דידי הימני הוה מהימן. וכיון שיכול לתרץ את עצמו משקר אף בדבר העתיד להגלות.

סיפא דמתניתין התם, ודאי מסייעא ליה.

דתנן: אם אמר לו המשלח קח מאיש פלוני הרי זה נאמן, דכיון שהזכיר לו את שמו ירא לקחת במקום אחר.

ודחינן: התם כיון דאית ליה תובע מירתת, וליכא נמי להוכיח מסיפא, דלא דמי התם שהזכיר לו שם, ודאי יתבענו אם נתקימה השליחות, מה שאין כן הכא דסבר הכהן שלא ישאלו את ישראל אם נתן לו במומו.

אמר רבי ירמיה בר אבא: מנא ליה ליהודה הא דנאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו? והרי הא — דידי היא! דאנא בגידול קבעתי. אני הוא זה ששניתיה לחכם ששמו גידול [פירוש אחר: לחכם גדול], וגידול קבע בדידיה, והוא שנאה לרב יהודה.

והבי אמרי ליה: נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו.

והוינן בה: ישראל — פשיטא שהוא נאמן, שהרי אינו אוכלו בעצמו, והרי הוא עד אחד שכשר להעיד על המום!?

ומבארין: לא צריכא, בקטן, שהישראל נתן לו את הבכור בעוד שהיה הבכור קטן והגדיל הבכור. מהו דתימא לא קים ליה ביה, ואינו מכירו ושמא אינו זה שנתנו לו אלא

ולא ידע אם המביאו הוא כהן או ישראל.

אמר רב אשי: למאי ניהוש ליה? והרי בין אי כהן הוא והין אי ישראל הוא, הרי בכור ומומו עמו, ואין כאן חשד, כי ודאי נולד עם המום הזה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: ודלמא, ישראל הוא, ואמר רב יהודה: אין רואין בכור שהוא של ישראל כל זמן שעדיין לא נתנו אלא אם כן בא כהן עמו, כי שמא כשירור לו עליו שהוא בעל מום לא חייש הישראל לגזל כהן ויאכלנו. אם כן אמאי אמרת דכיון שמום זה נולד עמו לא איכפת לן אי האי גברא כהן הוא או ישראל.

אמר ליה: הכי השתא!! התם, במומין שאין מובהקין, נחי דקדשים בחוץ לא אכיל לפי דאיסור כרת הוא ולכן מראהו לחכם שיבדוק מומו, בכל זאת אממוניה דכהן הוא כן חשיד שיגזלנו משום שאינו אלא איסור לאו. ולכן אמר רב יהודה שצריך להראותו עם כהן.

אבל הכא, בהאי בכור שהיה "שרוע", מכדי, הרי ידע האי גברא דהאי מום מובהק הוא, ומאי טעמא אתייה קמיה רבנן? בהכרח, דמשום כבודו של חכם הביאו להראותו. ואם ככה הרי יש לנו לומר: השתא, על כבודו של חכם לא עבר — איסורא עבד?

ולכן לא חשדתינו, ואין צורך להראות מומו יחד עם כהן.

מתניתין:

הכל נאמנין על מומו מעשר בהמה.

אחר, והכהן הטיל בו את המום, קא משמע לן דנאמן הישראל.

בסורא מתנו כלישנא בתרא, דנאמן הישראל לומר.

בפומבדיתא מתנו כלישנא קמא, דנאמן כהן לומר.

והלכתא אפילו כלישנא קמא, דנאמן כהן, דמילתא דעבידא לאגלווי לא משקרי אינשי.

רפרם מפומבדיתא, הוה לי בוכרא, ויהביה ליה לכהן בלא מומא. יומא חד חש רפרם בעיניה. אייתיה האי כהן את הבכור לקמיה דרפרם, והיה סבור דכיון שחש בעינו לא ירגיש שזהו הבכור שנתנו לי.

אמר ליה הכהן, לרפרם: בכור זה נתן לי ישראל במומו.

ארפסיניה לעיניה, פתח רפרם את עינו בכח. חזייה בשיקריה והכיר שזהו הבכור שהוא נתנו לו בלי מום.

אמר ליה רפרם: לאו אנא דיהיבתיה לך? והיה שלם בלי מום.

ואפילו הכי לא חש למילתא לומר שלא יהיה כהן נאמן.

והטעם: האי כהן הוא דחציף. שגם הטיל בו מום, וגם הראהו לזה שנתנו לו. אבל כולי עלמא לא חציפי אלא נאמנים לומר שנתנוהו להם במומו.

הוא בכור דהוה שרוע, שהיתה עינו אחת גדולה ואחת קטנה, דאתא לקמיה דרב אשי,

גמרא:

מאי טעמא נאמנין?

ומבארנין: דאי בעי האי גברא שדי ביה מומא במעשר מעיקרא.

ופרכינן: וכי מי ידע הי נפיק עשירי שיטיל בו מום.

וכי תימא: עביד ביה מומא, ומפיק ליה בריש עשרה, שיהיה העשירי.

אין לומר כן, כי "לא יבקר בין טוב לרע" אמר רחמנא, ואסור לו לעשות שבעל מום יהיה העשירי.

אלא, הכי קאמרינן: דאי בעי שדי ביה מומא בכוליה עדריה מעיקרא. ועדיין אינם קדושים ויכול להטיל בהם מום. ואחר כך יעשרם.

מתניתין:

בכור שנסמית עינו, ושנקטעה ידו הקדמית, ושנשברה רגלו האחורית. וכל אלו מומין מובהקין הן —

הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת, שאינם חכמים.

רבי יוסי אומר: אפילו יש שם סנהדרין של כ"ג ואין ביניהם אחד שנטל רשות להתיר מומי הבכור אינו נשחט אלא על פי מומחה.

גמרא:

רבי שמלאי, ורבי יהודה נשיאה, תרוויהו

משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי. ואמרי לה, רבי שמלאי ורבי יהושע בן לוי, תרוויהו משום רבי יהודה נשיאה אמרי: התרת בכור בחוצה לארץ, שאינו ראוי להקריבו אפילו בזמן המקדש, על פי שלשה בני הכנסת.

אמר רבא: ובמומין מובהקין, כגון נקטעה רגלו.

ומקשינן: מאי קא משמע לן? הא תנינא: בכור שנסמית עינו, ושנקטעה ידו, ושנשברה רגלו. הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת [ומתניתין בחור"ל ובזמן הזה איירי].

ומתריצין: אי מתניתין, הוה אמינא, בחוצה לארץ אפילו מומין שאינן מובהקין גם אפשר להראותם לבני הכנסת. והא דקתני מובהקין, להודיעך כחו דרבי יוסי דאפילו במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא על פי מומחה.

קא משמע לן דאף בחוץ לארץ נשחט רק במומין מובהקין.

אמר רב יהודה אמר רבי ירמיה בר אבא, ספק משמיה דרב, ספק משמיה דשמואל: ג' הדיוטות מתירין את הבכור במקום שאין מומחה.

ומקשינן: מאי קא משמע לן? הא תנינא: הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת.

ומתריצין: אי ממתניתין הוה אמינא אפילו במקום שיש מומחה. קא משמע לן רב יהודה דבמקום שאין מומחה אין, במקום שיש מומחה לא.

אמר רב חייו בר עמרם: ג' מתירין את

הבכור במקום שאין מומחה. ג' מתירין את הנדר במקום שאין חכם.

שנינו במשנה: רבי יוסי אומר: אפילו יש שם כ"ג אינו נשחט אלא על פי מומחה.

א-ז ומבארין: ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה. היינו לאפוקי מדרבי יוסי דמתניתין דאמר אינו נשחט אלא על פי מומחה.

אמר רב חננאל אמר רב: אין הלכה כרבי יוסי!

והא דארמן שלשה מפירין מתירין⁽³³⁾ את הנדר במקום שאין חכם — לאפוקי מדרבי יהודה.

ומקשינן: פשיטא?! דהא יחיד ורבים שנחלקו — הלכה כרבים.

דתניא: הפרת נדרים בג' הדיוטות.

ומתרצינן: מהו דתימא, רבי יוסי נמוקו עמו, טעמו עמו שמביא טעם לכל דבריו⁽³⁵⁾.

קא משמע לן דהלכה כרבים.

רבי יהודה אומר: דוקא כשאחד מהם מהשלשה חכם אבל אם שלשתן הדיוטות, אין מתירין אפילו במקום שאין חכם.

ומדייקין: תפשוט מהא דאמר רב חננאל משמיה דרב אין הלכה כרבי יוסי, דהך קמיתא דאמר רב יהודה ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה, וספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל — דמשמיה דשמואל איתמר. דאי משמיה דרב, תרתי למה לי למימר הא דשלשה מתירין את הבכור והא דאין הלכה כרבי יוסי?

והא דאמרינן "במקום שאין חכם", כגון מאן? כמו מי הוא אותו חכם שאין מתירין במקומו ג' הדיוטות.

אמר רב נחמן: כגון אנא!

ודחינן: חדא מכלל דחבירתא איתמר. שרב אמר רק פעם אחת ומדיוקא דההוא איתמר נמי המימרא השניה.

רבי יהודה אומר: צריך שיהא אחד מהן חכם.

ותמהינן: מכלל דהנך, תרי, כל דהו? ואפילו עמי הארץ. והרי עמי הארץ אפילו להצטרף אינם יכולים דכמו דליתנהו דמי⁽³⁴⁾.

מתניתין:

השוחט את הבכור, ומכר מבשרו, ונודע אחר כך שלא הראהו לחכם שיבדוק את מומו — מה שאכלו הקונים, אכלו, ויחזיר להם את הדמים. דאף על פי שנהנו קנסינן

אמר רבינא: דמסברי להו וסברי, שצריכים להיות לפחות בדרגה כזאת שאם יסבירו להם הלכות נדרים הם יבינו, והחכם שביניהם יסביר להם.

³³ "כגון אנא" אבל אינם עמי הארץ.

³³ עיין תוד"ה מפירין

³⁵ ובערוכין נא, א פירש"י: "נימוקו" — נים וקו. דבר ישר כקו המשקולת.

³⁴ עיין תוס' שביארו דלכאורה מה הקושיא דלמא השנים אינם בדרגת החכם שנאמר קודם